

Závodský, Artur

Petr Bezruč píše do Bučovic

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1978-1979, vol. 27-28, iss. D25-26, pp. [103]-105

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108473>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Materiály

ARTUR ZÁVODSKÝ

PETR BEZRUČ PÍŠE DO BUČOVIC

Ladislav Polouček (1900–1978), zprvu profesor na gymnáziu, pak ředitel gymnázia v Bučovicích a posléze profesor francouzštiny na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně, napsal r. 1942 do sborníku *Od Moravy k Dyji* článek o Petru Bezručovi. Zmínil se v něm o turistické vášni Petra Bezruče a připomněl, že básník prošel několikrát také Bučovicemi. Svůj článek poslal prof. Polouček Petru Bezručovi. Ten reagoval dopisem z 29. března 1942. Další básníkův list pochází z roku 1943 a třetí dopis z roku 1945. K poslednímu z nich byla připojena báseň „Bučovice“.

Uveřejňuji Bezručovy dopisy i báseň „Bučovice“ (s laskavým svolením jejich majitele). Při jazykové úpravě textu dopisů vycházel jsem z dnešních edičních zásad. Opravuji jenom interpunkci, kde to je z důvodů gramatických nebo obsahových nezbytné. Pokud jde o Bezručovy nespisovné kvantitty a tvary, ponechávám je – svědčí totiž o lašském původu básníka a jsou pro něj charakteristické. Zkratky vypisují v hranatých závorkách. Podotýkám, že dva první dopisy uveřejnil a báseň „Bučovice“ přetiskl ve faksimile Ladislav Polouček bez vysvětlujících poznámek v týdeníku *Pravda*, který nesl označení „bučovické noviny“, 16. září 1945. Třetí dopis nebyl dosud publikován.

V dopisech projevuje se Petr Bezruč jako obhájce starých lidových, kratších tvarů přídavných jmen. Poprvé vystoupil na obhajobu těchto tvarů Bezruč r. 1912 v *Čase*. Ve Slezských písních užíval důsledně tvarů vítkovský (od Vítkovice), blendovský (od Blendovice) apod. S prof. Františkem Trávníčkem zkřížil, jak známo, Petr Bezruč v této záležitosti zbraně ve známém disputu Jistebský či jistebnický (1936). Báseň „Bučovice“ je psána v též duchu a hájí tzv. kratší tvary adjektiv.

V otíštěných dopisech prozrazuje se také proslulá Bezručova vášeň filologická; např. když se zamýšlí nad původem příjmení Polouček.

Bezruč vynikal až do stáří znamenitou pamětí. Svědčí o tom podrobnosti, které po více nežli půlstoletí uvádí o svém spolužákovi z gymnázia v Brně.

Někdejší absolvent klasického gymnázia a student klasické filologie na Karlově univerzitě se projevuje častým užitím latinských vět a výrazů.

V dopisech čteme, že básník stoicky sklání svoji kříži před pozornostmi veřejnosti, marně jim unikaje – zejména při jubilejních příležitostech – do horské samoty.

I.

Pane učiteli,¹ děkuji Vám za laskavá slova v písmě. Tvor moravský, z lidu pocházející, lidu blízký, lid milující nevy pustí formu „bučovický“ z úst. Lid je tvůrcem-umělcem; on stvořil překrásné pohádky, písně, kroj, stvořil i řeč krásnou.

1. Pane učiteli – adresát Ladislav Polouček byl tehdy profesorem na gymnáziu v Bučovicích.

Hyperintelektuáli ji nestoofili, dovedou ji jen „korigovat“ a kazit podle svého gusta. — Místo slova „kazi řeč“ je v originále básně slovo ostřeji, začínající též s k. „Víte, indignatio versum fecit.“²

Napsal jste v švarném článku, že P. B. — ač prošel vícekrát krajem — vzpomněl jen Kyjova a Hané. I pravil P. B., naraziv ve sborníku v o b s a h u článků — nikde v textu! — na tvar „Bučoviccko“ — to musíš hned napravit a věnovat několik slov Bučovicům — jimiž jsi jako vášnivý turista několikrát běžel, raz pěšky z Brna až do Bučovic! — Také jsem měl na gymn.[áziu] spolužáka z Bučovic, slul Ludvík Pacák.³ (Byli, myslím, dva rodáci téhož jména z Bučovic — myslím, že i můj spolužák šel za moře, nezhasli brzy) — byl to synek velmi bystrý! Vaše jméno jsem napsal omylem Podlouček, máje známého téhož jména. Etymologie? — Musil byste sledovat v matrikách, slul-li praděk též tak. V Cechách je husté jméno Hanikýř. Jak vysvětlit? Setřením v matr.[ikách] se našlo, že prapradědové sluli Henegauer, přišli ze západu z župy Henegau! Máme slova Podlucský, Podlouček — souvisí nesporně s loukou. Asi i Vaše jméno bude takové. — Pozdravuji Vás pěkně, braňte statečné formy „bučovský“ proti hyperintelektuálům!

Kostelec na Hané 29/III 42

P. Bezruč

Dopis — dvojlíst (14,8 cm × 10,3 cm). Psáno perem na všech čtyřech stranách. Adresa na obálce: Pan Ladislav Polouček, Bučovice. Údaje poštovního razítka: Kostelec i. d. Hanna — Kostelec na Hané 30. 3. 42.

II.

Do nového roku

Jak se mám? — Jak kmetík pravý:
za pecem kostečky hřejí.
VÁM veselou mysl, zdraví
a budoucnost jasnou přejí.

Páne profesore, děkuji Vám za zprávy o spolužáku Lud.[víku] Pacákoví. Mřval jsem dobrou paměť, vidím ho před sebou jako dnes. Byl primus třídy — tenkrát byla lokace¹ — ale velmi chudobný, otec byl, zdá se, tkadlec. Nosil chlupatý oblek, jaký nosovali „dienstmané = veř.[ejní] posluhové“ v Brně a vůbec třídy nejchudobnější. — Musil odejít z Brna na gymn.[áziium] v Přerově, pak mi zmizel z dohledu — myslím, že tam též nevydržel. Není ho více, jak píšete, měl jsem jej velmi rád, právě snad skrze tu výmluvnou chudobu. Ale do Charvátska rádi přechali naši nevystudovaní studenti a vždy se tam uchýlili. Byla to jakási země zaslíbená pro trošedníky. — Pěkně Vás pozdravuji i můj laskavý hostitel dr. P.²

10. 1. 43. Kostelec n. H.

P. B.

Dopis — dvojlíst (14,9 cm × 10,4 cm). Psáno perem na všech čtyřech stranách. Obálka se nezachovala.

III.

Páne profesore, děkuji za zasláná tři čísla Pravdy.¹ Ale rád bych věděl, sluje-li bučovská ulice ke Zdánicům ždánská? Jak na tabulce? A nisi fallor,² sluje ulice slav-

1. Indignatio versum fecit — rozhořčení výtvořilo verš.
2. Slul Ludvík Pacák — Ludvík Pacák (* 1865) studoval čtyři roky na gymnáziu v Brně, pak udělal 5. a 6. třídu gymnázia v Přerově za jeden rok. Před odvodem uprchl do Charvátska. Posléze působil v Americe. Jeho otec Jakub Pacák byl tkalcem, později vlastnil továrničku, ale přišel o ni.
3. Lokace — umístění ve třídě.
4. Můj laskavý hostitel dr. P. — PhDr. Antonín Pírek (1879—1948), básníkem „učený sekretar“.

kovská k Bučovicům hledící, ulice široká, v mluvě lidu bučovská — ale jak na ta-
bulce? Příležitostně prosím o zprávu na karetece. Prchli jsme před záplavou nad
Ostravici,³ ale nic nám to nepomohlo: došlo 800 písem a já se nemohu prohrýzt tou
pyramidou — a tak za 2 měsíce odpovídám. — Čítal jsem jednou u de Maistra,⁴ jak
si Rousseau⁵ stěžuje na svou slávu literární — nemiluje zbytečné pozornosti. — No,
Tebe snad podobný osud nepotká — zabružel jsem před 20 lety. Potkal. Habent sua
fata auctores.⁶ Ach, a někteří tolik touží po lidské pozornosti a výsměšný Osud ji
rozdává těm, kteří o ni nedbají! — Pozdravuji Vás pěkně. P. B.

Dopis — dvojlíst (14,1 cm × 9,6 cm).

Psáno perem na všech čtyřech stranách. Obálka se nezachovala.

BUČOVICE

(pro pana L. Podloučka)

*Jsou nad Litavou; zámek Liechtensteina.
Moravská selská rasa nepodajná*

*zná jenom jedno adjektivum čisté:
BUČOVSKÝ okres všude slyšetl jste.*

*A když kdo podle města dostal jmeno,
jen BUČOVSKÝ vždy bylo vysloveno.*

*Dost židů tam. A když žid odtud vyšel,
jak BUTSCHOWITZER do ciziny přišel.*

*Ti, kteří lid moravskj kantorují,
ti formu BUČOVICKÝ nařizují.*

*Jsou učení, napsali mnohou knihu
a kazí* řeč dle židovského stříhu.*

*IURANTES IN se jejich řídí slovy.
Neb co je národ proti KANTOROVI?*

P. B.

* V originále je slovo drsnější!

*Pozn. [ámka]: V Brně a jinde žijí arijské rodiny Bučovských. V Brně a v Prostěj-
ově jsem znal židovské rodiny Butschowitzrů. Byly též ve Vídni.*

Báseň Bučovice je napsána perem na dvojlístě (14,4 cm × 10,2 cm). Na první
straně je nadpis a věnování; znění básně i poznámka k ní je na 3. a 4. straně, po-
známku ke slovu kazí [* v originále je slovo drsnější] připojil Bezruč na 2. stranu.

Petr Bezruč srehlebt nach Bučovice

Der Verfasser veröffentlicht drei Briefe und ein Gedicht, die der Dichter Petr
Bezruč (1867—1958) an den Professor Ladislav Polouček (1900—1978) gesandt hat.
In diesen Dokumenten erinnert sich Bezruč an seinen Mitschüler auf dem Gymnasium
in Brünn Ludvík Pacák und lehnt die Form des Adjektivums »bučovický« ab, weil
diese die Hyperintellektuellen geschaffen haben.

1. *Za zasláná tři čísla Pravdy* — čísla týdeníku Pravda, bučovické noviny.
2. *Nist fallor* — pokud se nemýlím.
3. *Prchli jsme před záplavou nad Ostravici* — Petr Bezruč má na mysli den svých
narozenin 15. září 1945, kdy utekl před gratulanty ze svého srubu na Ostravici
dále do hor.
4. *U de Maistra* — Joseph de Maistre (1753—1821), francouzský politik, publicista
a diplomat. Byl nepřítelem osvícenství a revoluce.
5. *Rousseau* — Jean — Jacques Rousseau (1712—1778), francouzský filozof, spisovatel
a pedagog, ideový předchůdce francouzské buržoazní revoluce.
6. *Habent sua fata auctores* — mají své osudy autoři.

